

Inflytande och representation

Kapitel 4 Inflytande och representation

Ett av de övergripande målen för den svenska ungdomspolitiken är att alla unga ska ha verklig tillgång till inflytande och kunna vara delaktiga i samhällslivet. Det är också ett av de gemensamma målen inom det ungdomspolitiska samarbetet inom EU. Enligt ramverket för det ungdomspolitiska samarbetet ska alla EU-länder sträva mot att förbättra ungas möjligheter att delta i lokalsamhället och i den representativa demokratin. Målet för samhällsutvecklingen är att alla unga, även de mest resurssvaga ungdomarna, ska ha möjlighet att delta (Europeiska gemenskapernas kommission 2009).

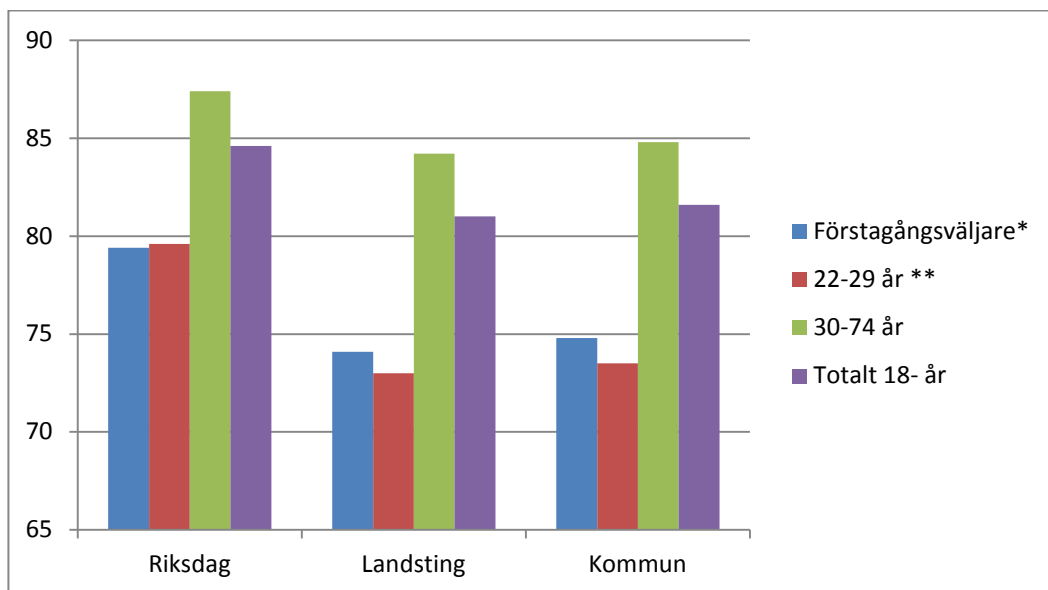
Huvudområdet *inflytande och representation* granskar ungas möjligheter att vara en del av den demokratiska dialogen på lika villkor som andra grupper i samhället. Här tar vi upp olika sätt för unga att påverka sin egen situation, utvecklingen i hemkommunen samt i samhället i stort.

Politiskt intresse och aktivitet

INDIKATOR 47

Deltagande i allmänna val	Uppgiftslämnare: Ungdomsstyrelsen
Valdeltagandet bland förstagångsväljare i åldern 18–21 år i riksdagsvalet 2010 var 79 procent, och därmed något högre än i landstingsvalet och kommunvalet, 74 respektive 75 procent. Valdeltagandet bland förstagångsväljarna ökade med 3 procentenheter i riksdagsvalet, jämfört med 2006, och med 4 procentenheter i kommun- och landstingsfullmäktigevalen. Valdeltagandet i 2009 års Europaparlamentsval i åldersgruppen 18–24 år steg med 12 procentenheter, från 26 procent vid valet 2004 till 38 procent. Andelen tjejer som röstar är större än andelen killar vid samtliga val.	

Valdeltagandet fortsätter att öka såväl bland unga som i valmanskåren i sin helhet. Av statistiken framgår att valdeltagandet i Sverige minskade i varje val från 1980-talet fram till och med 2002. I valen 2006 vände trenden och valdeltagandet ökade i alla åldrar och den ökande trenden har stått sig även i 2010 års val. Valdeltagandet ökade i samtliga val – till riksdag, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige – och i alla ålderskategorier. Inför valen 2010 hade antalet röstberättigade förstagångsväljare i riksdagsvalet ökat med cirka 15 procent jämfört med 2006. Drygt en halv miljon unga, 504 000, hade möjlighet att för första gången delta i riksdagsvalet (figur 4.1).

Källa: Ungdomsstyrelsen, Statistiska centralbyrån.

Kommentar: * Förstagångsväljare: de som fyllt 18 år men inte 22 år innan valdagen och som fick lov att rösta för första gången i val till riksdag och/eller val till kommun- och landstingsfullmäktige.

**Gruppen 22–29 år: de som var 22 år 2010 och hade fyllt 18 år innan valdagen i föregående val till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige.

Figur 4.1 Andel röstande av röstberättigade i valen 2010. Procent.

Riksdagsvalen

Valdeltagandet till riksdagen har ökat för andra valet i rad, i tabell 4.1 redovisas utvecklingen 1994–2010. Mellan valen 1994, 1998 och 2002 minskade valdeltagandet till riksdagen. Valdeltagandet i olika åldersgrupper följde en liknande utveckling. I riksdagsvalet 2006 ökade dock valdeltagandet i alla åldrar och vid 2010 års val ökade andelen som röstade med ytterligare 3 procentenheter. Av samtliga röstberättigade röstade 85 procent. Jämfört med riksdagsvalet 2002 – med det rekordlåga valdeltagandet – har valdeltagandet ökat med 9 procentenheter bland förstagångsväljare och med 5 procentenheter bland samtliga över 18 år.

Tabell 4.1 Deltagande i val till riksdagen 1994, 1998, 2002, 2006 och 2010. Procent

Ålder	1994	1998	2002	2006	2010
Förstagångsväljare					
Killar	78	75	68	74	78
Tjejer	85	73	73	78	81
Samtliga	82	74	70	76	79
22–29 år					
Män	79	74	72	75	79
Kvinnor	84	79	74	80	81
Samtliga	81	77	73	77	80
30-75 år					
Män	89	85	83	85	86
Kvinnor	91	88	86	88	89
Samtliga	90	86	85	86	87
Totalt, samtliga 18–	87	81	80	82	85

Källa: Ungdomsstyrelsen, Statistiska centralbyråns valdeltagandeundersökning.

Kommentar 1: Förstagångsväljare innefattar personer födda från och med 1988-09-18 till och med 1992-09-19.

Kommentar 2: Med ålder avses ålder vid 2010 års slut.

Det finns betydande skillnader i valdeltagande mellan olika grupper. Andelen röstande är lägre bland unga, ensamstående, lågutbildade och arbetslösa, medan andelen är högre bland medelålders personer, sammanboende, högutbildade och sysselsatta. Dessa skillnader har funnits sedan tidigare och kvarstår i 2010 års val enligt Statistiska centralbyrån. Men den ökning av valdeltagandet som skedde 2010 har framför allt skett i de grupper som röstar i lägre grad. Valdeltagandet har därmed blivit mer jämlikt (SCB 2011b).

Landstingsfullmäktige

Deltagandet i valen till landstingsfullmäktige följer samma utveckling som till riksdagsvalet. Mellan valen 1994, 1998 och 2002 var trenden motsvarande den för valet till riksdagen – röstandet minskade i alla åldersgrupper för att vända och istället öka i 2006 och 2010 års val. Jämfört med 2002 års val har valdeltagandet ökat med 4 procentenheter i befolkningen. Störst är ökningen bland förstagångsväljarna, 8 procentenheter, vilket innebär att 74 procent av förstagångsväljarna röstade i valet till landstingsfullmäktige hösten 2010 (tabell 4.2).

Tabell 4.2 Deltagande i val till landstingsfullmäktige 1994, 1998, 2002, 2006 och 2010. Procent

Ålder	1994	1998	2002	2006	2010
Förstagångsväljare					
Killar	73	68	64	68	72
Tjejer	82	67	69	72	76
Samtliga	77	67	66	70	74
22–29 år					
Män	71	67	67	67	72
Kvinnor	79	72	69	72	74
Samtliga	75	69	67	70	73
30–75 år					
Män	86	80	81	81	82
Kvinnor	89	83	83	84	86
Samtliga	87	82	82	82	84
Totalt, samtliga 18 år –	84	78	77	79	81

Källa: Ungdomsstyrelsen, Statistiska centralbyråns valdeltagandeundersökning.

Kommentar 1: Förstagångsväljare innefattar personer födda från och med 1988-09-18 till och med 1992-09-19.

Kommentar 2: Med ålder avses ålder vid 2010 års slut.

Kommentar 3: Valet till landstingsfullmäktige i Västra Götaland överklagades och Valprövningsnämnden beslutade att valet skulle göras om. Omvalet skedde den 15 maj 2011. Här redovisade skattningar avser dock valdagen den 19 september 2010.

Kommunfullmäktige

Även i valen till kommunfullmäktige har valdeltagandet nu ökat för andra gången i rad efter att ha minskat mellan 1994 och 2002. Av samtliga röstberättigade röstade 82 procent 2010. Bland förstagångsväljarna är ökningen 8 procentenheter, och bland samtliga över 18 år är ökningen 4 procentenhet i förhållande till 2002 års val. Ökningen bland förstagångsväljarna är jämfört med valet 2006 lika stor bland tjejer som bland killar, men tjejerna röstade i större omfattning, 77 procent mot killarnas 73 procent. Det är dock fortfarande de i åldern 30–75 år som i störst utsträckning deltar i val (tabell 4.3).

Tabell 4.3 Deltagande i val till kommunfullmäktige 1994, 1998, 2002, 2006 och 2010. Procent

Ålder	1994	1998	2002	2006	2010
Förstagångsväljare					
Killar	75	69	64	69	73
Tjejer	83	68	69	73	77
Samtliga	79	68	67	71	75
22-29 år					
Män	75	68	67	68	72
Kvinnor	80	73	70	73	75
Samtliga	77	71	68	70	74
30-75 år					
Män	86	81	81	81	83
Kvinnor	89	84	84	85	87
Samtliga	88	83	82	83	85
Totalt, samtliga 18 -	84	79	78	79	82

Källa: Ungdomsstyrelsen, Statistiska centralbyråns valdeltagandeundersökning.

Kommentar 1: Förstagångsväljare innefattar personer födda från och med 1988-09-18 till och med 1992-09-19.

Kommentar 2: Med ålder avses ålder vid 2010 års slut.

Europaparlamentsvalen

Valdeltagandet i 2009 års Europaparlamentsval uppgick till 45,5 procent i Sverige, vilket är det högsta sedan Sverige blev medlem i EU. Men det är fortfarande en majoritet som inte röstar i valet till Europaparlamentet.

Valdeltagandet mellan 2004 och 2009 ökade mer bland unga än bland äldre (tabell 4.4). I åldersgruppen 18-24 år steg valdeltagandet med 12 procentenheter, från 26 till 38 procent jämfört med 7,6 procentenheter bland den totala röstberättigade populationen. Enligt statistik från SCB som inte redovisas här ökade röstandet mest bland 18-24-åriga killar. I den gruppen steg valdeltagandet med 14,6 procentenheter, från 23,5 till 38,1 procent. Motsvarande ökning bland tjejer var 9,2 procentenheter, vilket innebär en ökning från 28,6 till 37,8 procent (SCB 2009).

Tabell 4.4 Valdeltagande i val till Europaparlamentet, 2004 och 2009. Procent

Ålder	Kön	Europaparlaments-valet 2004	Europaparlaments-valet 2009	Förändring 2004-2009
18-24 år	Tjejer	28,6	37,8	9,2
	Killar	23,5	38,1	14,6
	Samtliga	26,0	38,0	12,0
Totalt	Kvinnor	38,4	45,5	7,1
	Män	37,3	45,6	8,3
	Samtliga	37,9	45,5	7,6

Källa: Ungdomsstyrelsen, Statistiska centralbyråns valdeltagandeundersökning.

INDIKATOR 48

Nominerade och valda ledamöter i allmänna val	Uppgiftslämnare: Ungdomsstyrelsen
Andelen ledamöter i åldern 18–25 år är 2,3 procent i riksdagen, 2,8 procent i landstingsfullmäktige och 4,2 procent i kommunfullmäktige. Valet 2010 innebar en kraftig ökning av både invalda och nominerade 18–25-åringar jämfört med 2006. En större andel unga män nominerades och blev valda.	

Sett till de senaste fem valen har det skett en klar förnyring av Sveriges riksdag. Efter valet 1994 var 52 procent av riksdagsledamöterna 50 år eller äldre. Efter valet 2010 sjönk den andelen till 44 procent. I landets kommunfullmäktige är dock utvecklingen den motsatta. Där ökade andelen ledamöter som är 50 år eller äldre från 48 procent 1994 till 59 procent 2010. Bland de valda till kommunfullmäktige är det framför allt de som uppnått pensionsåldern som har blivit fler. Efter valen till kommunfullmäktige 1994 utgjorde den gruppen 5 procent av de valda. I och med 2010 års val har andelen ökat till 17 procent (SCB 2011a).

Andelen 18–25-åringar som är valda till riksdag, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige är betydligt lägre än åldersgruppens andel av befolkningen. Åldersgruppen 18–25 år utgör cirka 10 procent av befolkningen. I riksdagen ökade andelen invalda ledamöter mellan 18 och 25 år från 1,2 procent efter valet 2006 till 2,3 procent efter valet 2010. Andelen invalda ledamöter i samma ålder i landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige ökade också mellan 2006 och 2010 års val, från 1,5 procent till 2,8 procent i landstingsfullmäktige och från 3,1 procent till 4,6 procent i kommunfullmäktige.

Även om andelen unga nominerade och invalda var lägre än åldersgruppens andel av befolkningen innebar valet 2010 en ökning jämfört med 2006 i såväl nominerade som invalda 18–25-åringar. Antalet valda till riksdagen ökade med 100 procent, från 4 till 8 personer. Valda till kommunfullmäktige ökade med 34 procent och till landstingsfullmäktige med 67 procent. Antalet nominerade till riksdagen ökade med 20 procent, medan antalet nominerade till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige ökade med 12 respektive 10 procent (tabell 4.5).

Tabell 4.5 Nominerade och valda till riksdag, landstings- och kommunfullmäktige 18–25 år efter kön och bakgrund, 1994–2010. Antal

			1994		1998		2002		2006		2010	
			Nominerade	Valda	Nominerade	Valda	Nominerade	Valda	Nominerade	Valda	Nominerade	Valda
Riksdag	Kön	Tjejer	300	6	170	1	168	1	169	3	217	2
		Killar	357	1	223	0	195	2	281	1	241	6
	Bakgrund	Svensk	627	..	363	..	324	..	413	..	401	..
		Utländsk	30	..	30	..	39	..	37	..	57	..
Total			657	7	393	1	363	3	450	4	458	8
Landstings- fullmäktige	Kön	Tjejer	324	17	242	14	233	20	261	12	277	17
		Killar	430	10	343	16	288	9	356	13	401	30
	Bakgrund	Svensk	717	25	521	28	456	24	549	24	605	40
		Utländsk	37	2	64	2	65	5	68	1	73	7
Totalt			754	27	585	30	521	29	617	25	678	47
Kommun- fullmäktige	Kön	Tjejer	1 557	261	1 151	177	1 057	192	1 118	192	1 281	265
		Killar	2 377	232	1 627	231	1 476	174	1 480	210	1 616	273
	Bakgrund	Svensk	3 735	468	2 553	386	2 261	323	2 308	354	2 568	473
		Utländsk	199	25	225	22	272	43	290	48	329	65
Totalt			3 934	493	2 778	408	2 533	366	2 598	402	2 897	538

Källa: Ungdomsstyrelsen, Statistiska centralbyråns valdeltagandeundersökning.

Kommentar: Personer med utländsk bakgrund definieras som personer som är utrikes födda, eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Personer med svensk bakgrund definieras som personer som är födda i Sverige med två inrikes födda föräldrar eller en inrikes född och en utrikes född förälder.

INDIKATOR 49

Avgångna ledamöter i riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige	Uppgiftslämnare: Valmyndigheten
I både kommun- och landstingsfullmäktige har ledamöter i gruppen 18–25 år avgått i betydligt högre grad än i totalpopulationen. Skillnaden i avhopp mellan de unga och totalpopulationen är dubbelt så hög i landstingsfullmäktige som i kommunfullmäktige.	

Återrapportering av 2010 års val²⁵

Nedan redovisas valda²⁶ och avgångna²⁷ ledamöter från och med valen den 19 september 2010 till och med tidpunkten för statistikuttaget den 30 januari 2012. Dock hölls omval den 15 maj 2011 till landstingsfullmäktige i Västra Götalands län och till kommunfullmäktige i Örebro kommun, den nordöstra valkretsen. Detta medför att det för dessa två områden finns två statistikperioder, det vill säga från valet den 19 september 2010 till den 15 maj 2011 samt från den 15 maj 2011 till tidpunkten för statistikuttaget för denna redovisning den 30 januari 2012. I redovisningen nedan är valda och avgångna under dessa två perioder i ovan nämnda områden adderade.

Riksdagen

Till riksdagen har det från mandatperiodens början efter valen den 19 september 2010 – den 30 januari 2012 valts 361 ledamöter. Av dessa har 12 personer avgått, 7 kvinnor och 5 män vilket motsvarar 2,5 procent av männen och 4,3 procent av kvinnorna. Tio av de 361 valda är i åldersintervallet 18–25 år och ingen av dessa har avgått. Det statistiska underlaget är för litet för att dra några slutsatser om skillnader i andelen avgångna utifrån kön, ålder eller geografisk hemvist.

Landstingsfullmäktige

Till landstingsfullmäktige har det under perioden 19 september 2010–30 januari 2012 valts 1 913 ledamöter, varav 102 har avgått (5,3 procent).²⁸ Av dem har 41 kvinnor (4,6 procent) och 61 män (6 procent) hittills avgått under mandatperioden. Det län där det avgått flest totalt i landstingsfullmäktige är Örebro län (10,1 procent). Lägsta antalet avgångar har Hallands län (0 procent).

²⁵ Statistiken redovisas på nations-, läns- och kommunnivå för val till riksdag, landstings- och kommunfullmäktige med variablerna ålder och kön. Statistiken som redovisas är baserad på totalpopulationen, det vill säga samtliga valda – se vidare om valda i not 26. Åldern presenteras i följande intervall: 18–25 år samt 26 år och äldre. Med ålder avses den ålder som den invalde hade på valdagen den 19 september 2010. Detta gäller även de som valdes in vid omvalen den 15 maj 2011.

²⁶ Med valda ledamöter avses det antal personer som utsetts vid valet och det antal personer som senare efterträtt en ledamot som avgått. Det innebär att summan för valda ledamöter i de flesta fall överstiger antalet mandat. Eftersom vi i två områden har statistik från två valperioder kan det teoretiskt vara så att samma person valts in och avgått två gånger.

²⁷ Med avgångna avses det antal personer som avbrutit sitt uppdrag som ledamot. Orsakerna till detta kan vara många, till exempel att personen avlidit, flyttat eller hoppat av partiet. Denna statistik säger ingenting om orsakerna till avgångarna.

²⁸ Landstingsfullmäktige i Västra Götalands län har 149 platser. På grund av omvalet har siffrorna från de två mandatperioderna adderats och det har därmed hittills valts in 307 ledamöter och sammanlagt har 9 personer hittills avgått.

Av alla valda är 3,1 procent i åldersgruppen 18–25 år. Detta motsvarar totalt 59 personer, 20 kvinnor och 39 män. Av dem har 4 kvinnor (20 procent av de valda kvinnorna) och 9 män (23,1 procent av de valda männen) hittills avgått under mandatperioden. Totalt har 22 procent av alla i åldersintervallet 18–25 år avgått (tabell 4.6).

Tabell 4.6 Andel avgångna av valda i samtliga landstingsfullmäktige perioden valet 2010–30 januari 2012. Procent

Kön	18–25 år	26 år –	Totalt
Kvinnor	20,0	4,2	4,6
Män	23,1	5,3	6,0
Totalt	22,0	4,8	5,3

Källa: Valmyndigheten.

Enligt tabell 4.6 är andelen i åldersgruppen 18–25 år som avgått mer än fyra gånger så stor som i totalpopulationen. Andelen män som avgått är något högre än andelen kvinnor i båda åldersgrupperna. Det statistiska underlaget är inte tillräckligt stort för att säga något om skillnader i andelen avgångna utifrån geografisk hemvist för åldersgruppen 18–25 år.

Kommunfullmäktige

Till kommunfullmäktige har det under perioden 19 september 2010–30 januari 2012 valts 14 079 ledamöter.²⁹ Av dem har 1 120 avgått (8 procent), 493 kvinnor (8,2 procent av de valda kvinnorna) och 627 män (7,8 procent av de valda männen). De kommuner där störst andel avgått är Ljusnarsberg (22,5 procent), Kungsör (19,6 procent) och Lessebo (19 procent). I tio kommuner har det ännu inte avgått någon alls.

De län där det avgått flest i kommunerna totalt är Jämtlands län (11,4 procent), Västmanlands län (11,1 procent) och Kronobergs län (10,9 procent). Lägsta andelen avgångar totalt har varit i Hallands län (3,8 procent), Blekinge län (4,2 procent) och Uppsala län (5,8 procent). Om man ser till andelen avgångar totalt är skillnaden mellan länen relativt stor – den är tre gånger så hög i det län som har störst andel avgångar.

Bland de valda är 4,3 procent i åldersintervallet 18–25 år. Detta motsvarar 610 personer varav 320 är män och 290 är kvinnor. Av dem har 66 män (20,6 procent av de valda männen) och 45 kvinnor (15,5 procent av de valda kvinnorna) hittills avgått under mandatperioden. Totalt har 18,2 procent av alla i åldersintervallet 18–25 år avgått (tabell 4.7).

²⁹ Kommunfullmäktige i Örebro kommuns nordöstra valkrets har 17 platser. På grund av omvalet har siffrorna från de två mandatperioderna adderats och det har därmed hittills valts in 89 ledamöter i Örebro kommunfullmäktige och sammanlagt har 7 personer hittills avgått.

Tabell 4.7 Andel avgångna av valda i samtliga kommunfullmäktige, perioden valet 2010 – 30 januari 2012. Procent

Kön	18–25 år	26 år –	Totalt
Kvinnor	15,5	7,8	8,2
Män	20,6	7,3	7,8
Totalt	18,2	7,5	8,0

Källa: Valmyndigheten.

Enligt tabell 4.7 är andelen i åldersgruppen 18–25 år som avgått mer än dubbelt så stor som i totalpopulationen. Andelen kvinnor som avgått är högre än andelen män i totalpopulationen, men i åldersgruppen 18–25 år är det tvärtom männen som avgått i högre grad.

I åldersgruppen 18–25 år syns större skillnader mellan länen än för totalpopulationen. De län där störst andel ledamöter i kommunfullmäktige avgått i åldersgruppen 18–25 år är Gävleborgs län (41,7 procent), Södermanlands län och Gotlands län (33,3 procent för båda). I endast ett län (Halland) har ingen i åldersgruppen 18–25 år avgått från kommunfullmäktige. Störst skillnad mellan gruppen 18–25 år och totalpopulationen är det i Gävleborgs län där 41,7 procent av alla valda i gruppen 18–25 år har avgått, jämfört med 9 procent av avgångna totalt.

I kommunfullmäktige i

- 17 kommuner har samtliga valda i åldersgruppen 18–25 år avgått.
- 140 kommuner har ingen av de valda i åldersgruppen 18–25 år avgått.
- 63 kommuner har ingen i åldersgruppen 18–25 år hittills valts in.

Sammanfattning av avgångar från valet 2010 till den 30 januari 2012

I både kommun- och landstingsfullmäktige har ledamöter i gruppen 18–25 år avgått i betydligt större utsträckning än i totalpopulationen. Skillnaden mellan de unga och totalpopulationen är dubbelt så stor i landstingsfullmäktige som i kommunfullmäktige. För landstingsfullmäktige är andelen avgångna män högre än andelen avgångna kvinnor i samtliga åldersgrupper. För kommunfullmäktige skiljer det sig däremot – där avgår män i lägre grad än kvinnor i totalpopulationen men i högre grad än kvinnorna bland de unga. För riksdagen är det statistiska underlaget för litet för att dra några slutsatser om skillnader i andelen avgångna utifrån kön och ålder.

Historisk jämförelse

Statistiken för 2011 (ackumulerad data från valet 2010 fram till 30 januari 2012) kan jämföras med statistiken för 2008 (ackumulerad data från valet 2006 fram till 23 januari 2008).

Riksdag

Till riksdagen hade det fram till den 30 januari 2012 valts in 10 personer i gruppen 18–25 år. Motsvarande siffra den 23 januari 2008 var 5. Andelen valda unga har dubblerats från 1,4 procent till 2,8 procent. Det är män som ökat i antal i förhållande till kvinnor.

Ingen av dessa 10 har avgått, vilket inte heller någon av de 5 unga som blev valda 2006 hade gjort vid motsvarande tidpunkt.

Landstingsfullmäktige

Till landstingsfullmäktige hade det fram till den 30 januari 2012 valts 1 913 ledamöter. Motsvarande siffra den 23 januari 2008 var 1 746 ledamöter. Observera att ökningen i antal valda till största delen beror på omvalet som medfört att Västra Götalands 149 platser räknats två gånger.

Fler ledamöter har avgått 2012 än 2008 (102 mot 90) och till skillnad från 2008 är det 2012 en större andel män som avgått (2008 var det 5,4 procent av kvinnorna och 4,9 procent av männen, 2012 var det 4,6 procent av kvinnorna och 6 procent av männen).³⁰

Vilka län som har haft högst andel avgångar har varit olika under de två jämförda tidsperioderna. Kalmar län har under båda de jämförda tidsperioderna varit bland de tre län med lägst andel avgångna i totalpopulationen.

Andelen valda i åldersintervallet 18–25 år är hittills under nuvarande mandatperiod dubbelt så stor som vid motsvarande tidpunkt under den föregående mandatperioden: 3,1 procent mot 1,5 procent. Dock har andelen avgångar i denna ålderskategori ökat från 11,1 procent till 22,0 procent (tabell 4.8).

Tabell 4.8 Historisk jämförelse av avgångna från landstingsfullmäktige, perioderna valet 2006 – 23 januari 2008 och valet 2010 – 30 januari 2012. Procent

	2008	2012
Valda till landstingsfullmäktige totalt, 18–25 år	1,5	3,1
Avgångar totalt	5,2	5,3
Avgångar kvinnor, 18–25 år	15,4	20,0
Avgångar män, 18–25 år	7,1	23,1
Avgångar totalt, 18–25 år	11,1	22,0

Källa: Valmyndigheten.

Det statistiska underlaget är inte tillräckligt stort för att säga något om skillnader utifrån geografisk hemvist för åldersgruppen 18–25 år.

³⁰ Innan omvalet i Västra Götalands läns landsting avgick 8 personer och efter omvalet har 1 person avgått hittills. Det är svårt att säga vad omvalet kan ha haft för inverkan eftersom det är omöjligt att bedöma hur antalet avgångna hade varit utan omval.

Kommunfullmäktige

I kommunfullmäktige hade det fram till den 30 januari 2012 valts totalt 14 079 ledamöter. Motsvarande siffra den 23 januari 2008 var 13 917. Observera att ökningen i antal valda endast till liten del beror på omvalet som medfört att Örebro kommuns nordöstra valkrets 17 platser räknats två gånger.

Betydligt fler ledamöter har avgått 2012 än 2008 (1 120 mot 861) och liksom 2008 är det 2012 störst andel kvinnor som har avgått (2008 var det 6,7 procent av kvinnorna och 5,8 procent av männen, 2012 var det 8,2 procent av kvinnorna och 7,8 procent av männen).³¹

Kronobergs och Västmanlands län har under båda de jämförda tidsperioderna varit bland de tre län som haft högst andel avgångar i kommunerna totalt. Uppsala län har under båda de jämförda tidsperioderna varit bland de tre län med lägst andel.

Andelen valda i åldersgruppen 18–25 år är under nuvarande mandatperiod högre än under föregående, 4,3 procent mot 3,2 procent. Dock har andelen avgångar i denna åldersgrupp också ökat från 17,3 procent till 18,2 procent. I jämförelsen mellan gruppen 18–25 år och totalpopulationen har en förändring skett mellan 2008 och 2012. Under den tidigare perioden var närmare tre gånger så hög andel avgångna bland de unga medan skillnaden under den senare tidsperioden har minskat – det har avgått drygt dubbelt så många i den unga gruppen som i totalpopulationen. Förhållandet mellan könen i den unga gruppen har dock förändrats helt. Under 2006 års mandatperiod avgick kvinnor i högre grad än män emedan det nu är tvärtom – männen avgår i högre grad än kvinnorna (tabell 4.9).

Tabell 4.9 Historisk jämförelse av avgångna från kommunfullmäktige, perioderna valet 2006 – 23 januari 2008 och valet 2010 – 30 januari 2012. Procent

	2008	2012
Valda till kommunfullmäktige totalt, 18–25 år	3,2	4,3
Avgångar totalt	6,2	8,0
Avgångar kvinnor, 18–25 år	20,6	15,5
Avgångar män, 18–25 år	14,5	20,6
Avgångar totalt, 18–25 år	17,3	18,2

Källa: Valmyndigheten.

Vilka län som har haft högst andel avgångar bland de unga i kommunerna har varit olika under de två jämförda tidsperioderna. Inte heller är det samma län som återfinns bland länen med lägst andel.

³¹ Innan omvalet i den nordöstra valkretsen i Örebro kommun avgick en person och efter omvalet har ingen person hittills avgått. Det är svårt att säga vad omvalet kan haft för inverkan eftersom det är omöjligt att bedöma hur antalet avgångna hade varit utan omval.

INDIKATOR 50

Medlemskap och deltagande i partipolitiska organisationer, 2008/09	Uppgiftslämnare: Ungdomsstyrelsen
<p>Av unga i åldern 16–25 år var 3,5 procent medlemmar i en politisk organisation 2008/09. Andelen var 4,5 procent bland killar och 2,5 procent bland tjejer. En lägre andel unga med utländsk bakgrund och boende i storstadsområden var medlemmar. Andelen unga medlemmar i politiska organisationer har sjunkit sedan början av 1990-talet, men ligger sedan drygt tio år relativt stabilt kring 3,5 procent.</p>	

Ungdomsstyrelsen har valt att redovisa deltagande i partipolitiska organisationer (politiskt parti, politiskt ungdomsförbund och kvinnoförbund) med hjälp av två uppgifter, andelen av ungdomsgruppen som uppger att de har medlemskap, respektive andelen av ungdomsgruppen som är aktiva i en sådan organisation.

En relativt liten andel av de unga, 3,5 procent, angav 2008/09 att de var medlemmar i en politisk organisation. Andelen bland de äldre var också liten, 5,5 procent (tabell 4.10).

Tabell 4.10 Andel som är medlemmar i en politisk organisation, 16-25 år och 35-74 år, 2008/09. Procent

	16-19 år	20-25 år	16-25 år			35-74 år	16-74 år
			Killar	Tjejer	Samtliga		
Bakgrund							
Svensk	4,5	3,1	4,9	2,7	3,8	6,1	5,3
Utländsk	2,3	2,0	2,7	1,4	2,1	2,8	2,7
Region							
Storstadsområden	3,0	2,8	3,2	2,6	2,9	3,8	3,5
Större städer	5,2	3,4	5,6	3,0	4,3	5,9	5,2
Övriga	4,1	2,3	4,9	1,6	3,3	7,1	6,0
Totalt	4,2	2,9	4,5	2,5	3,5	5,5	4,8

Källa: Ungdomsstyrelsen, Statistiska centralbyråns ULF-undersökning 2008/2009.

Kommentar: Storstadsområden = Stockholm/Södertäljes A-region, Göteborgs A-region och Malmö/Lund/Trelleborgs A-region. Större städer = kommuner med mer än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum. Övriga = mellanbygd, tätbygd och glesbygd.

Den yngre gruppen, 16–19-åringar, är i något större omfattning medlemmar i politiska organisationer jämfört med 20–25-åringar. Killar är i större omfattning med i politiska organisationer än tjejer. Andelen som är medlemmar i politiska organisationer är lägre bland tjejer med utländsk bakgrund än bland tjejer med svensk bakgrund. Även bland killar är andelen lägre hos dem med utländsk än hos dem med svensk bakgrund. Skillnaden i medlemskap i politiska organisationer utifrån svensk eller utländsk bakgrund är dock ännu större i gruppen 35–74 år jämfört med i ungdomsgruppen. Medlemskap bland unga är mest omfattande i större städer och bland äldre i orter utanför storstäder och större städer (tabell 4.10).

Det är en förhållandevis liten del av befolkningen, mellan 0,5 och 1,6 procent, som uppger att de är *aktiva* i politiska organisationer, både bland unga och bland äldre. Skillnaderna inom ungdomsgruppen är också små, och mönstret är liknande det som redovisas för medlemskap i politiska organisationer (tabell 4.11).

Tabell 4.11 Andel som är aktiva i politiska organisationer, 16-25 år och 35-74 år, 2008/09. Procent

	16-19 år	20-25 år	16-25 år			35-74 år	16-74 år
			Killar	Tjejer	Samtliga		
Bakgrund							
Svensk	1,1	0,8	1,3	0,6	0,9	1,7	1,4
Utländsk	0,8	0,0	0,6	0,0	0,3	1,1	1,1
Region							
Storstadsområden	1,0	0,7	1,1	0,5	0,9	1,2	1,1
Större städer	0,8	0,5	0,9	0,5	0,7	1,5	1,2
Övriga	1,4	0,6	1,7	0,4	1,1	2,1	1,9
Totalt	1,1	0,6	1,2	0,5	0,8	1,6	1,3

Källa: Ungdomsstyrelsen, Statistiska centralbyråns ULF-undersökning 2008/2009.

Kommentar: Storstadsområden = Stockholm/Södertäljes A-region, Göteborgs A-region och Malmö/Lund/Trelleborgs A-region. Större städer = kommuner med mer än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum. Övriga = mellanbygd, tätbygd och glesbygd.

Andelen unga medlemmar i politiska organisationer har sjunkit sedan början av 1990-talet, men ligger sedan drygt tio år relativt stabilt kring 3,5 procent. Bland de äldre, 35-74 år, har dock nedgången i andelen partimedlemmar fortsatt även under senare år, andelen sjönk till 5,5 procent 2008/09 (tabell 4.12).

Tabell 4.12 Medlemskap i politiska organisationer efter ålder, 16-25 år och 35-74 år, 1992/93-2008/09. Procent

Ålder	1992-93	1994-95	1996-97	1998-99	2000-01	2002-03	2004-05	2006(T) -07	2008-09
16-25 år	5,2	4,7	3,6	4,0	3,4	3,5	3,6	3,5	3,5
35-74 år	13,0	11,7	11,2	8,9	8,2	7,7	6,7	5,8	5,5
16-74 år	10,4	9,1	8,5	6,9	6,4	6,0	5,5	4,9	4,8

Källa: Ungdomsstyrelsen, Statistiska centralbyråns ULF-undersökning 2008/2009.

Kommentar 1: Medlemskap i politiska partier inklusive ungdomsförbund/kvinnoförbund.

Kommentar 2: År 2006 bytte ULF-undersökningarna insamlingsmetod från besöksintervju till telefonintervju och detta år samlades ena halvan av urvalet in med besök och andra halvan med telefon. Här redovisas endast telefonintervjuerna.

Unga är kraftigt underrepresenterade inom partiväsendet. Konsekvenserna av detta ser vi om vi tittar på ungas representation i offentliga beslutande församlingar, där andelen unga är betydligt lägre än sin andel av befolkningen. Ungas deltagande i den representativa demokratins traditionella kanaler för inflytande, till exempel partiaktiviteter och föreningsmedlemskap fortsätter att ligga kvar på en låg nivå.

INDIKATOR 51

Deltagande i politiska aktiviteter	Uppgiftslämnare: Ungdomsstyrelsen
Andelen unga som har deltagit i politiska aktiviteter under 2012 var 71 procent. Att stötta en åsikt i en samhällsfråga på internet var 2012 den vanligaste politiska aktiviteten, 50 procent av unga i åldern 16–25 år angav att de gjort det. En större andel killar angav att de chattar, debatterar eller kommenterar politik på internet jämfört med tjejer, medan en större andel tjejer än killar angav att de köper vissa produkter av politiska, etiska eller miljömässiga skäl.	

I Ungdomsstyrelsens ungdomsenkät 2012 är det 71 procent som deltagit i minst en av de sammanlagt 14 politiska aktiviteter som de tillfrågades om. Av de politiska aktiviteter som fanns med som alternativ var den vanligaste aktiviteten bland unga att stötta en åsikt i en samhällsfråga på internet, till exempel genom att "gilla", 50 procent av 16–25-åringarna uppgav att de hade gjort det de senaste 12 månaderna (tabell 4.13). Påståendet har inte funnits med i de tidigare undersökningarna men ett rimligt antagande är att internet har blivit en allt frekventare arena för att utbyta och uttrycka politiska åsikter.

Därefter följde att skriva på en namnsamling (31 procent), köpa vissa produkter av politiska, etiska eller miljömässiga skäl (31 procent), ge pengar till en organisation som jobbar för en speciell samhällsfråga (22 procent) och att chatta om, debattera eller kommentera politik på nätet (17 procent).

Det är svårt att ge ett entydigt svar på frågan om ungas politiska aktivitet ökar eller minskar. Under perioden 2004–2012 tycks vissa handlingar ha blivit mindre vanliga, till exempel att bära märken eller symboler som uttrycker en åsikt och att delta i demonstrationer och aktioner. Även handlingen att stötta en åsikt genom att skriva på en namnsamling har minskat under perioden.³² Samtidigt tyder mycket på att aktiviteter som utförs på internet och via sociala medier har ökat, till exempel att chatta om eller kommentera politik. Att stötta en åsikt i en samhällsfråga på internet var 2012 den vanligaste politiska aktiviteten, 50 procent av unga i åldern 16–25 år angav att de gjort det. Det finns också flera typer av politiska aktiviteter där deltagandet har förändrats ganska lite under perioden 2004–2012, till exempel att skriva insändare och att delta i bojkotter.

³² Den tydligaste minskningen skedde mellan 2009 och 2012 då frågan omformulerades något men den nedåtgående trenden syns även mellan 2004 och 2009

Tabell 4.13 Andel som under de senaste 12 månaderna har deltagit/inte deltagit i politiska aktiviteter, 16-25 år, 2004, 2007, 2009 och 2012. Procent

Politisk aktivitet	Har jag gjort				Har jag inte gjort men kan tänka mig att göra				Skulle jag aldrig göra/har jag aldrig gjort			
	2004	2007	2009	2012	2004	2007	2009	2012	2004	2007	2009	2012
Stötta en åsikt genom att skriva på en namnsamling (på papper)*	52	49	41	31	37	40	46	55	11	11	13	14
Bära märken/symboler som uttrycker en åsikt	25	25	18	16	36	39	42	38	40	37	40	46
Delta i lagliga demonstrationer/aktioner**	14	12	7	8	47	49	47	46	39	40	46	46
Chatta/debattera/kommentera politik på internet***	10	12	9	17	27	32	29	30	64	56	62	53
Delta i bojkotter/köpstrejker	8	7	6	7	42	44	41	40	50	49	53	53
Skriva insändare	8	8	7	6	50	57	52	53	41	35	42	41
Vara medlem i ett politiskt parti/ungdomsförbund****	6	7	5	8	35	40	34	32	59	53	61	60
Köpa vissa produkter av politiska, etiska eller miljömässiga skäl			29	31			34	32			37	37
Ge pengar till en organisation som jobbar för en speciell samhällsfråga			16	22			49	49			34	29
Ta kontakt med någon politiker			7	8			45	37			49	55
Delta i ett politiskt möte			5	6			32	33			62	61
Vara medlem i en organisation som jobbar för en speciell samhällsfråga			5	11			46	45			49	44
Ta kontakt med en tjänsteman för att föra fram en politisk åsikt			3	3			40	41			57	56
Stötta en åsikt i en samhällsfråga på internet (t.ex. "gilla")				50				36				14

Källa: Ungdomsstyrelsen, Ungdomsenkäten 2004, 2007, 2009 och 2012.

Kommentar: Tomma celler innebär att påståendet inte varit med i Ungdomsenkäten det aktuella året.

* Frågan formulerades om 2012, från det tidigare Skriva på en namnsamling till Stötta en åsikt genom att skriva på en namnsamling (på papper).

** Alternativet "aktioner" lades till 2012.

*** Alternativet "kommentera" lades till 2012.

**** Alternativet "ungdomsförbund" lades till 2012.

Ser man till antalet politiska aktiviteter som unga deltagit i de senaste 12 månaderna uppgav 52 procent att de hade deltagit i två eller flera aktiviteter, 19 procent uppgav att de hade deltagit i en aktivitet och 29 procent att de inte varit delaktiga i någon politisk aktivitet (tabell 4.14). Jämfört med tidigare år så har svarsbilden förändrats genom att påståendet *Stötta en åsikt i en samhällsfråga på internet* lagts till 2012. Tillägget av detta svarsalternativ har bidragit till att det är en större andel unga som angett att de är politiskt aktiva, 71 procent, jämfört med 62 procent om frågan om att stötta en åsikt på internet inte är medräknad.

Tabell 4.14 Andel som deltagit i olika politiska aktiviteter de senaste 12 månaderna, 16-25 år, 2012. Procent

Antal aktiviteter	Totalt	Kön		Ålder		Född		Föräldrarnas studiebakgrund		Funktionsnedsättning	
		Killar	Tjejer	16-19 år	20-25 år	Inrikes	Utrikes	Ej högutbildade	Högutbildade	Ja	Nej
0	29	32	26	34	26	29	33	32	21	28	29
1	19	19	20	18	20	19	17	20	16	19	20
2	17	17	18	18	16	18	11	16	20	18	17
3	11	10	12	9	13	12	9	11	12	12	11
>3	24	22	24	21	25	22	30	19	31	23	23
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Källa: Ungdomsstyrelsen, Ungdomsenkäten 2012.

Kommentar 1: Med högutbildade föräldrar avses att båda föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i minst två år, med ej högutbildade att ingen av föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i två år.

Kommentar 2: Sammanlagt 14 politiska aktiviteter ingick i frågebatteriet. Jämfört med 2009 års undersökning har två större ändringar gjorts. Aktiviteten Stötta en åsikt i en samhällsfråga på internet har lagts till och aktiviteten Delta i olagliga demonstrationer har tagits bort i undersökningen 2012.

Jämförs tjejers aktiviteter med killars är en utmärkande skillnad att killar i högre grad är benägna att chatta/debattera/kommentera politik på internet än tjejer. Av killarna är det 22 procent som angav detta jämfört med tjejerna där andelen är 11 procent. En annan skillnad är att tjejer i större utsträckning köper vissa produkter av politiska, etiska eller miljömässiga skäl. Tjejerna som angav detta alternativ uppgår till 35 procent medan killarnas andel ligger på 25 procent. I merparten av aktiviteterna är andelen som uppgav att de deltagit mycket större hos unga med högutbildade föräldrar och äldre unga har i större utsträckning deltagit i politiska aktiviteter än yngre unga. Unga födda utrikes har i större utsträckning varit medlem i ett politiskt parti/ungdomsförbund och deltagit i politiskt möte jämfört med unga födda inrikes, medan inrikes födda i något större utsträckning köper vissa produkter av politiska, etiska eller miljömässiga skäl. Unga med funktionsnedsättning har i större utsträckning burit märken som uttrycker en åsikt samt skrivit insändare.

INDIKATOR 52

Intresse för politik, samhällsfrågor och vad som händer i andra länder	Uppgiftslämnare: Ungdomsstyrelsen
Av unga i åldern 16–25 år var 38 procent intresserade av politik, 57 procent av samhällsfrågor och 64 procent av vad som händer i andra länder 2012. Ungas intresse för politik och samhällsfrågor är relativt stabilt under perioden 2004–2012. En viss minskning av intresset för vad som händer i andra länder tycks dock ha ägt rum mellan 2007 och 2012.	

Ungas intresse för politik redovisas här utifrån tre områden: politik, samhällsfrågor och vad som händer i andra länder. Sammanställningen visar tydligt att en större andel unga ansåg sig vara intresserade av samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder än vad de uppgav sig vara av politik, vilket är samma mönster som våra tidigare undersökningar har visat. Av unga i åldern 16–25 år uppgav 64 procent att de är mycket eller ganska intresserade av vad som händer i andra länder, 57 procent ansåg sig vara intresserade av samhällsfrågor medan motsvarande andel för politiskt intresse var 38 procent (tabell 4.15).

Åldersmässigt uppgav en klart större andel, cirka 10 procentenheter, i gruppen 20–25-åringar ett ganska eller mycket stort intresse för samtliga tre områden jämfört med i gruppen 16–19-åringar. Vid en jämförelse mellan könen visar en större andel killar än tjejer intresse för politik. Utrikes födda var i klart större utsträckning intresserade för vad som händer i andra länder jämfört med inrikes födda. Av utrikes födda uppgav 71 procent att de är mycket eller ganska intresserade. Motsvarande andel bland inrikes födda var 61 procent. Bland unga med högutbildade föräldrar var andelen som angav att de är mycket intresserade av de tre frågorna större jämfört med unga med föräldrar som saknar högre utbildning. Till exempel så angav 75 procent av unga med högutbildade föräldrar att de är mycket eller ganska mycket intresserade av vad som händer i andra länder jämfört med 53 procent bland unga med föräldrar som saknar högre utbildning (tabell 4.15).

Tabell 4.15 Andel med olika bakgrund som anger intresse för politik, samhällsfrågor och vad som händer i andra länder, 16-25 år, 2012. Procent

	Totalt	Kön		Ålder		Född		Föräldrarnas studiebakgrund		Funktionsnedsättning	
		Killar	Tjejer	16-19 år	20-25 år	Inrikes	Utrikes	Ej högutbildade	Högutbildade	Ja	Nej
Mycket/ ganska intresserad av politik	38	45	31	32	42	38	39	32	48	41	38
Mycket/ganska intresserad av samhällsfrågor	57	57	57	52	61	57	63	52	68	58	57
Mycket/ganska intresserad av vad som händer i andra länder	64	63	61	59	65	61	71	53	75	61	63

Källa: Ungdomsstyrelsen, Ungdomsenkäten 2012.

Kommentar: Med högutbildade föräldrar avses att båda föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i minst två år, med ej högutbildade att ingen av föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i två år.

Ungas intresse för politik och samhällsfrågor är relativt stabilt under perioden 2004–2012. En viss minskning av intresset för vad som händer i andra länder tycks dock ha ägt rum mellan 2007 och 2012, andelen har sjunkit från 70 procent till 63 procent (tabell 4.16).

Tabell 4.16 Intresse av politik, samhällsfrågor och vad som händer i andra länder, 16-25 år, 2004, 2007, 2009 och 2012. Procent

	Politik				Samhällsfrågor				Vad som händer i andra länder			
	2004	2007	2009	2012	2004	2007	2009	2012	2004	2007	2009	2012
Mycket intresserad	8	8	7	8	15	15	12	15		18	12	14
Ganska intresserad	27	30	27	30	43	43	38	42		52	44	49
Inte särskilt intresserad	38	38	36	38	34	33	31	29		24	31	27
Inte alls intresserad	26	23	29	24	8	9	18	14		5	13	10
Totalt	99	99	99	100	100	100	99	100		99	100	100

Källa: Ungdomsstyrelsen, Ungdomsenkät 2004, 2007, 2009 och 2012.

Kommentar: Påståendet Vad som händer i andra länder fanns ej med i Ungdomsenkäten 2004.

Möjlighet till inflytande

INDIKATOR 53

Vilja att vara med och påverka lokalt	Uppgiftslämnare: Ungdomsstyrelsen
<p>Av unga i åldern 16–25 år angav 40 procent att de var intresserade av att påverka lokalt 2012. Andelen har legat på ungefär samma nivå sedan 2007. Efter 2004, då andelen låg på 50 procent, har det dock skett en minskning. Det är små skillnader mellan olika grupper av unga.</p>	

Bland unga i åldern 16–25 år uppgav 40 procent att de vill vara med och påverka i frågor som rör deras kommun (tabell 4.17). Det är en större andel unga med högutbildade föräldrar som vill vara med och påverka jämfört med unga där båda föräldrarna saknar utbildning.

Tabell 4.17 Andel som vill vara med och påverka lokalt, 16–25 år, 2012. Procent

	Totalt	Kön		Ålder		Född		Föräldrarnas studiebakgrund		Funktionsnedsättning	
		Killar	Tjejer	16–19 år	20–25 år	Inrikes	Utrikes	Ej högutbildade	Högutbildade	Ja	Nej
Vill vara med och påverka	40	38	43	38	41	40	42	38	44	40	41

Källa: Ungdomsstyrelsen, Ungdomsenkäten 2012.

Kommentar: Med högutbildade föräldrar avses att båda föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i minst två år, med ej högutbildade att ingen av föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i två år.

Orsak till att man inte vill vara med och påverka lokalt

De som i enkäten svarade nej på frågan om de vill vara med och påverka lokalt fick en följdfråga där de skulle ange varför de inte vill vara med och påverka. Flera alternativ kunde anges. Av tabell 4.18 framgår att den klart vanligaste orsaken till att unga inte vill vara med och påverka är att de inte är tillräckligt intresserade, 55 procent uppgav detta. Därefter följde att de inte har tid (30 procent), att de inte tror att det spelar någon roll eftersom de som bestämmer nog inte lyssnar (25 procent) samt att de anser sig kunna för lite om hur man gör för att påverka (21 procent). De orsaker som lägst andel unga uppgav var att de var på väg att flytta från kommunen och annat, 9 respektive 6 procent. (tabell 4.18).

Tabell 4.18 Orsak till att inte vilja vara med och påverka lokalt, 16–25 år, 2012. Procent

	Totalt	Kön		Ålder		Född		Föräldrarnas studiebakgrund		Funktionsnedsättning	
		Killar	Tjejer	16–19 år	20–25 år	Inrikes	Utrikes	Ej högutbildade	Högutbildade	Ja	Nej
Inte tillräckligt intresserad	55	58	52	56	54	56	45	56	52	47	56
Har inte tid	30	33	27	24	33	30	28	29	32	22	31
Tror inte det spelar någon roll, de som bestämmer lyssnar nog inte i alla fall	25	24	26	24	26	25	29	26	22	33	24
Kan för lite om hur jag ska göra	21	27	16	21	21	21	20	21	20	25	20
På väg att flytta från kommunen	9	10	9	7	10	9	7	7	15	9	9
Annat	6	5	8	8	5	6	7	5	8	9	6

Källa: Ungdomsstyrelsen, Ungdomsenkäten 2012.

Kommentar: Med högutbildade föräldrar avses att båda föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i minst två år, med ej högutbildade att ingen av föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i två år.

Andelen som vill vara med och påverka lokalt låg 2004 på 50 procent för att 2007 sjunka till cirka 40 procent, därefter har nivån legat relativt konstant på denna nivå. Däremot har andelarna för de olika skäl som anges som orsak till att man inte vill vara med och påverka legat på ganska konstant nivå sedan 2004 (tabell 4.19).

Tabell 4.19 Orsak till att inte vilja vara med och påverka lokalt, 16 -25 år, 2004, 2007, 2009 och 2012. Procent.

	2004	2007	2009	2012
Inte tillräckligt intresserad	52	55	60	55
Har inte tid	28	27	28	30
Tror inte det spelar någon roll, de som bestämmer lyssnar nog inte i alla fall	26	24	25	25
Kan för lite om hur jag ska göra	25	21	23	21
På väg att flytta från kommunen	8	7	8	9
Annat	5	5	4	6

Källa: Ungdomsstyrelsen, Ungdomsenkäten 2004, 2007, 2009 och 2012.

INDIKATOR 54

Upplevd möjlighet att föra fram idéer till beslutsfattare i kommunen	Uppgiftslämnare: Ungdomsstyrelsen
Sjuttion procent av unga i åldern 16–25 år upplever att de har stora möjligheter att föra fram idéer till beslutsfattare 2012. Andelen som upplever att de har stora möjligheter att föra fram idéer till beslutsfattare har ökat från 9 till 17 procent mellan 2004 och 2012.	

Nära hälften av unga mellan 16 och 25 år uppgav 2012 att möjligheterna att föra fram idéer till beslutsfattare i kommunen är små eller obefintliga. Skillnaderna mellan olika grupper är små (tabell 4.20). Vad som inte framkommer i tabellen är att vilken kommuntyp man bor i inte spelar någon större roll för i vilken utsträckning man upplever möjlighet till att påverka.

Tabell 4.20 Andel som upplever att de har möjlighet att föra fram idéer till beslutsfattare i kommunen, 16–25 år, 2012. Procent

	Totalt	Kön		Ålder		Född		Föräldrarnas studiebakgrund		Funktionsnedsättning	
		Killar	Tjejer	16–19 år	20–25 år	Inrikes	Utrikes	Ej högutbildade	Högutbildade	Ja	Nej
Stora/mycket stora möjligheter	17	17	16	17	16	16	21	16	19	17	16
Små/inga möjligheter	47	45	50	48	46	48	46	50	46	51	47
Vet inte	36	38	34	34	37	36	33	34	34	32	37
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Källa: Ungdomsstyrelsen, Ungdomsenkäten 2012.

Kommentar: Med högutbildade föräldrar avses att båda föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i minst två år, med ej högutbildade att ingen av föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i två år.

Sett över tid ökade andelen unga som upplever att de har stora eller mycket stora möjligheter att föra fram idéer till kommunala beslutsfattare, från 9 till 17 procent mellan 2004 och 2012 (tabell 4.21).

Tabell 4.21 Andel som upplever att de har möjlighet att föra fram idéer till beslutsfattare i kommunen, 16–25 år, 2004, 2007, 2009 och 2012. Procent

	2004	2007	2009	2012
Stora/ganska stora möjligheter	9	11	15	17
Små/inga möjligheter	61	51	48	47
Vet inte	30	37	36	36
Totalt	100	99	99	100

Källa: Ungdomsstyrelsen, Ungdomsenkäten 2004, 2007, 2009 och 2012.

Vart unga vänder sig om de vill vara med och påverka lokalt

När unga vill vara med och påverka lokalt tar de, enligt Ungdomsenkäten 2012, i störst utsträckning personlig kontakt (19 procent angav detta), därefter följde kontakt med medierna, med tjänstemän eller politiker och med politiskt parti eller ungdomsförbund. Något mindre än hälften, 43 procent, angav att de inte vet vart de ska vända sig, medan 11 procent angav att de inte vill påverka (tabell 4.22). Andelen som inte vet vart de ska vända sig har sjunkit mellan 2004 och 2012 (tabell 4.23).

Tabell 4.22 Till vem eller vart vänder du dig till om du vill vara med och påverka något i din kommun? 16–25 år, 2012. Procent

	Totalt	Kön		Ålder		Född		Föräldrarnas studiebakgrund		Funktionsnedsättning	
		Killar	Tjejer	16–19 år	20–25 år	Inrikes	Utrikes	Ej högutbildade	Högutbildade	Ja	Nej
Personlig kontakt/någon jag känner	19	19	19	21	18	19	22	20	20	19	19
Medier (tidning, teve, radio)	14	13	16	13	15	14	14	13	18	11	15
Tjänstemän eller politiker	13	15	12	10	15	14	6	13	18	12	14
Politiskt parti eller ungdomsförbund	13	14	12	13	14	14	10	13	14	11	14
Förening eller organisation	11	10	12	10	13	12	10	10	13	8	12
Organiserad ungdomsgrupp som jobbar med inflytande	7	5	9	9	6	6	9	6	7	5	7
Annat	6	6	5	5	6	5	7	4	6	8	5
Vet inte	43	42	45	44	43	44	36	45	40	49	42
Vill inte påverka	11	12	10	11	11	11	12	10	11	10	11

Källa: Ungdomsstyrelsen, Ungdomsenkäten 2012.

Kommentar: Med högutbildade föräldrar avses att båda föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i minst två år, med ej högutbildade att ingen av föräldrarna har läst på högskola eller motsvarande i två år.

Tabell 4.23 Till vem eller vart vänder du dig om du vill vara med och påverka något i din kommun? 16–25 år, 2004, 2007, 2009 och 2012. Procent

	2004	2007	2009	2012
Personlig kontakt/någon jag känner	17	16	16	19
Medier (tidning, teve, radio)	20	15	14	14
Tjänstemän eller politiker	13	15	12	13
Politiskt parti eller ungdomsförbund	12	14	11	13
Förening eller organisation	10	8	9	11
Organiserad ungdomsgrupp som jobbar med inflytande	9	7	6	7
Annat	4	4	5	6
Vet inte	49	46	51	43
Vill inte påverka	7	7	11	11

Källa: Ungdomsstyrelsen, Ungdomsenkäten 2004, 2007, 2009 och 2012.

Inflytande i skola och arbetsliv

INDIKATOR 55

Andel elever som anser sig kunna vara med och bestämma om vad de får lära sig i olika ämnen	Uppgiftslämnare: Skolverket
Knappt hälften, 46 procent, av eleverna i grundskolans årskurs 7–9 samt i gymnasieskolan ansåg 2009 att de får vara med och bestämma om vad de får lära sig. Skillnaderna mellan olika grupper av unga var obetydliga. Andelen har stigit stadigt sedan 1993.	

Indikatorn ska belysa det inflytande som elever och föräldrar anser att de har i skolan. Redovisningen baseras på Skolverkets attitydundersökning för grundskola och gymnasieskola, som har gjorts vart tredje år. I skollagen anges att elever ska ha inflytande över hur deras utbildning utformas. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Skolverkets senaste attitydundersökning, *Attityder till skolan 2009*, visar att elevernas inflytande har stärkts under de senaste 16 åren (Skolverket 2010a).

Att elever anser sig ha möjlighet att påverka stöds även i den internationella studien ICCS som genomfördes 2009. De flesta svenska eleverna i årskurs 8 ansåg att skolan tar hänsyn till vad eleverna tycker. Studien visar att andelen svenska elever som anser att skolan tar hänsyn till vad de tycker ligger i nivå med det internationella genomsnittet (Skolverket 2010b).

Sedan 1993 har det skett en ökning av andelen elever som anser att de kan vara med och bestämma väldigt eller ganska mycket om vad de får lära sig i olika ämnen. Skillnaden mellan 1993 och 2009 motsvarar drygt 20 procentenheter (tabell 4.24).

Tabell 4.24 Andel elever som anser sig kunna vara med och bestämma väldigt eller ganska mycket om vad de får lära sig i olika ämnen. Elever i årskurs 7–9 och i år 1–3 i gymnasiet 1993, 1997, 2000, 2003, 2006 och 2009. Procent

År	Totalt	Tjejer	Killar	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Förälders högsta utbildning		
						Grundskola	Gymnasieskola	Högskola
1993	25	27	24					
1997	34	35	33					
2000	35	34	35	35	34	35	35	34
2003	37 ± 2	35 ± 3	39 ± 3	37 ± 3	36 ± 5	32 ± 7	38 ± 3	38 ± 4
2006	44 ± 2	43 ± 3	44 ± 3	44 ± 3	42 ± 5	46 ± 8	44 ± 4	43 ± 4
2009	46 ± 2	45 ± 3	46 ± 3	46 ± 3	46 ± 5	51 ± 9	47 ± 4	43 ± 3

Källa: Skolverket, *Attityder till skolan*.

Kommentar 1: Med svensk bakgrund avses att eleven själv är född i Sverige och att minst en av föräldrarna är född i Sverige. Med utländsk bakgrund avses att eleven själv är född i ett annat land än Sverige eller att båda föräldrarna är födda i ett annat land än Sverige.

Kommentar 2: Föräldrarnas högsta utbildning är indelad i grundskola, gymnasieskola och högskola/universitet. Den av föräldrarna som har högst utbildning räknas, så att om en elev har en förälder med högst grundskoleutbildning och en med högst gymnasieskola är det gymnasieskolnivån som räknas i variabeln förälders högsta utbildning.

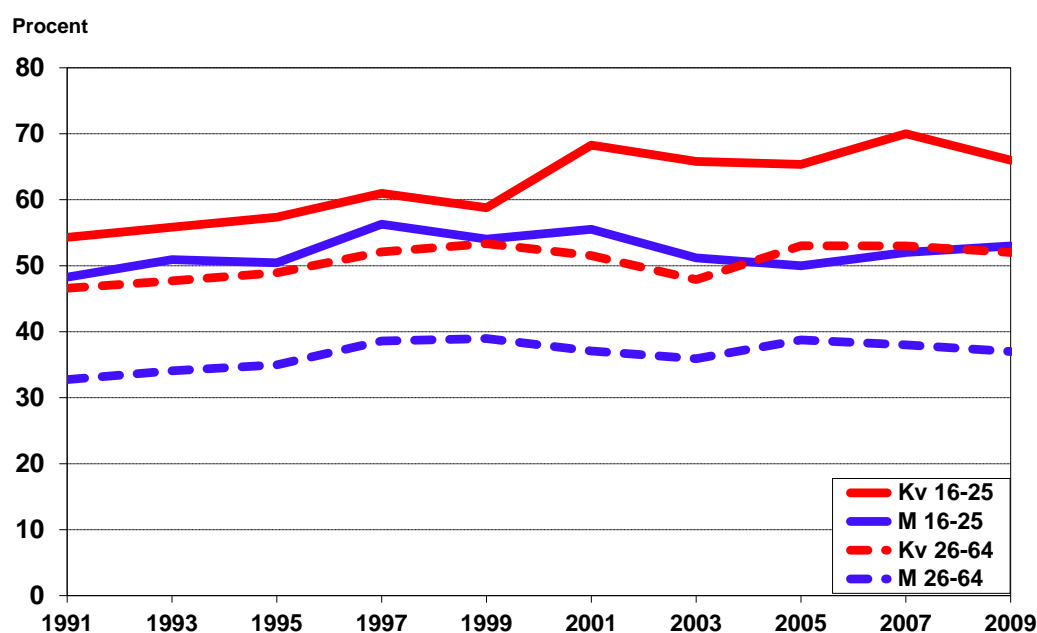
Kommentar 3: Resultaten från 2003, 2006 och 2009 presenteras i procentuella fördelningar med felmarginal, vilken anger hur stor säkerhet de skattade procentandelarna har. Felmarginalen visar om skillnaden är tillräckligt stor för att inte betraktas som slumpmässig.

I likhet med tidigare attitydundersökningar visar 2009 års undersökning att andelen elever som vill kunna påverka vad de får lära sig i olika ämnen är större (62 procent) än andelen elever som upplever att de faktiskt kan påverka (46 procent). Resultaten visar också att det inte finns några större skillnader mellan hur olika elevgrupper bedömer sina möjligheter att kunna påverka. Det är dock vanligare att tjejer vill kunna påverka vad de får lära sig i olika ämnen än att killar vill det (Skolverket 2010a).

INDIKATOR 56

Inflytande i arbetet	Uppgiftslämnare: Arbetsmiljöverket
Två tredjedelar, 66 procent, av tjejerna i åldern 16–25 år uppgav 2009 lågt inflytande i arbetet jämfört med 53 procent av killarna i samma ålder. Den negativa utvecklingen för tjejerna har avstannat, medan läget fortsätter att vara stabilt för killarna och övriga i arbetskraften.	

I figur 4.2 visas andelen som i Arbetsmiljöundersökningen³³ uppger att de har lågt inflytande på sin arbetssituation. Brist på inflytande/egenkontroll, särskilt tillsammans med höga krav, anses öka risken för stressrelaterade besvär. Andelen som har lågt inflytande i arbetet är avsevärt högre för unga än för dem som är över 25 år. Kvinnor, både äldre och yngre, uppger i större utsträckning än män att de har lågt inflytande i arbetet. Under 2000-talet har andelen för tjejer legat på en högre nivå än under tidigare år. Motsvarande iakttagelse finns inte för killar eller för den övriga delen av arbetskraften.

Källa: Arbetsmiljöverket, Statistiska Centralbyrån.

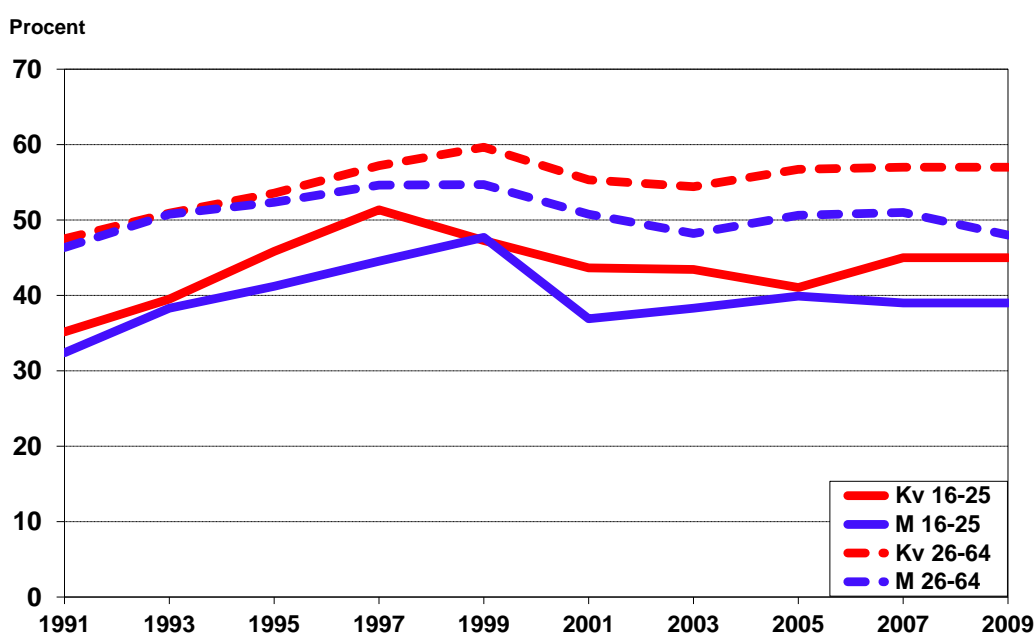
Figur 4.2 Andel som upplever lågt inflytande i arbetet efter kön och ålder 1991–2009. Procent.

³³ Arbetsmiljöverkets intervjuundersökning om arbetsmiljön genomförs vartannat år och resultaten från nästa undersökning, som avser förhållandena under 2011, publiceras i juni 2012.

INDIKATOR 57

Höga krav i arbetet	Uppgiftslämnare: Arbetsmiljöverket
En något större andel av tjejerna i åldern 16–25 år, 45 procent, uppgav 2009 höga krav i arbetet jämfört med 39 procent av killarna i samma ålder. Andelen som upplever höga krav har ökat något för tjejerna de senaste åren medan läget för killarna har varit oförändrat.	

Andelen som i Arbetsmiljöundersökningen angav höga krav i arbetet hade särskilt höga nivåer under andra delen av 1990-talet. Detta gäller för både tjejer och killar samt för den övriga delen av de sysselsatta. Unga anger i lägre grad än övriga att kraven i arbetet är höga (figur 4.3).

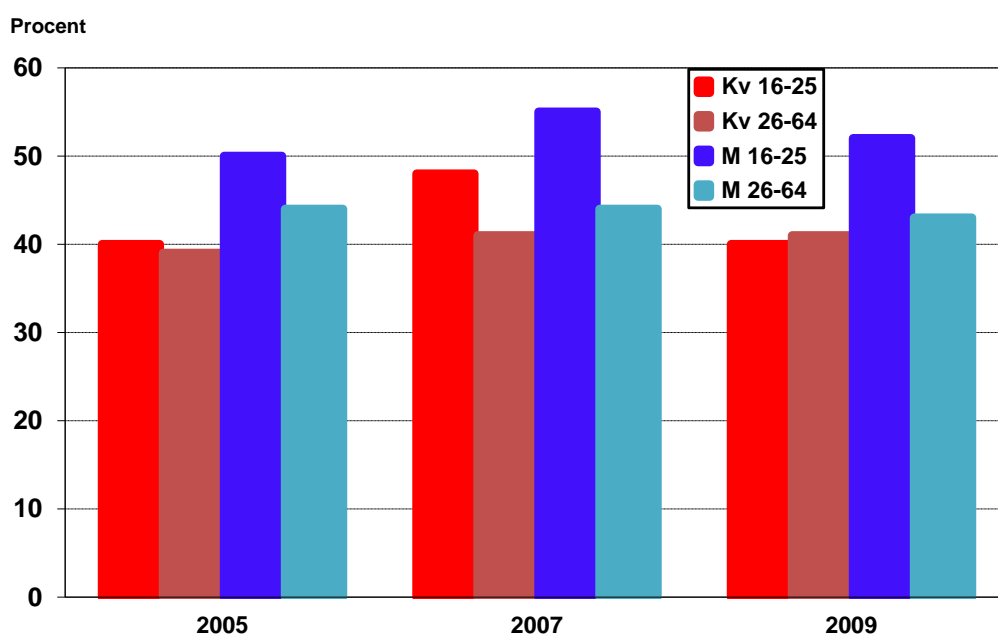
Källa: Arbetsmiljöverket, Statistiska centralbyrån.

Figur 4.3 Andel som upplever höga krav på arbetet efter kön och ålder, 1991-2009. Procent.

INDIKATOR 58

Möjlighet att utvecklas i yrket	Uppgiftslämnare: Arbetsmiljöverket
Drygt hälften av killarna i åldern 16–25 år, 52 procent, uppgav 2009 att de hade möjlighet att lära nytt och utvecklas i yrket jämfört med 40 procent av tjejerna i samma ålder. Andelen har sjunkit för både tjejer och killar jämfört med 2007.	

Bland män är det vanligare att yngre har möjlighet att lära nytt och utvecklas i yrket (varje vecka) (figur 4.4). Denna andel är något högre för män än för kvinnor, framför allt bland de unga. Enkäten ändrades till undersökningen 2005, vilket innebär att frågan om lärande och utveckling placerades i ett nytt sammanhang. Detta har sannolikt påverkat hur man svarat och det är därför inte meningsfullt att jämföra uppgifterna från denna fråga med undersökningar gjorda före 2005.

Källa: Arbetsmiljöverket, Statistiska centralbyrån.

Figur 4.4 Andel som uppger möjlighet att lära sig något nytt och utvecklas i yrket varje vecka, efter kön och ålder, 2005, 2007 och 2009. Procent.

Referenser

Europeiska gemenskapernas kommission (2009). *En EU-strategi för ungdomar – Satsa på ungdomars egna möjligheter. En förnyad öppen samordning för ungdomsfrågor*. Meddelande från kommissionen till Rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.

SCB (2009). *Pressmeddelande från SCB*. 2009-12-02. Nr 2009:329.

SCB (2011a). *Medborgerliga aktiviteter 2008-2009*. Levnadsförhållanden rapport 120.

SCB (2011b). *Pressmeddelande från SCB*. 2011-03-10. Nr 2011:67.

Skolverket (2010a). *Attityder till skolan 2009*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2010b). *Morgondagens medborgare. ICCS 2009: svenska 14-åringars kunskaper, värderingar och deltagande i internationell belysning*. Rapport 345: Skolverket.

Inflytande och representation

Politiskt intresse och aktivitet

Ungas politiska intresse utvecklas positivt, stick i stäv med den allmänna bilden. Jämfört med 1960-talet är en större andel unga i dag intresserade av politik (Ungdomsstyrelsen 2010). Andelen unga som är medlemmar i politiska organisationer har sjunkit sedan början av 1990-talet, men de senaste tio åren har nivån varit relativt stabil. Omkring 3,5 procent av de unga i åldern 16–25 år är medlemmar i en politisk organisation.

Ungdomsstyrelsens ungdomsenkät visar att andelen unga som varit medlem i ett politiskt parti har varit ganska konstant mellan 2007 och 2012 medan andelen som kan tänka sig bli medlem i politiskt parti minskat med nästan tio procentenheter mellan åren. I SCB:s rapport *Medborgerliga aktiviteter 2008–2009* speglades intresset för politik genom en fråga om hur man brukar göra när samtal kommer in på politik. Drygt fyra av tio, 42 procent, av samtliga över 16 år svarade att de för det mesta brukar vara med i diskussionen och säga sin åsikt när ett samtal kommer in på politik (SCB 2011).

Det är en större andel i åldersgruppen 25–64 år än i gruppen 16–24 år som deltar i samtal om politik. I gruppen 25–64 år anger 46 procent att de brukar delta i politiska diskussioner. Bland 16–24-åringar var andelen 40 procent, något högre bland tjejerna jämfört med bland killarna. Skillnaderna mellan de unga och övriga är på inget sätt oroväckande utan snarare högst normala med tanke på att intresse för politik utvecklas med stigande ålder ända fram till 40-årsåldern (SCB 2011).

Även i Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie från 2007, Unga med attityd, jämfördes ungas intresse med en äldre åldersgrupp på 35–74 år och resultaten visade att andelen som var intresserade av politik steg med åldern, oavsett hur man ställde frågor om politik, samhälle och vad som händer i världen (Ungdomsstyrelsen 2007).

Forskningen visar att incitamenten och möjligheterna att engagera sig politiskt ökar i takt med åldern och att man etablerar sig på arbetsmarknaden, skaffar bostad, får barn och i ökad grad tar del av välfärdens olika tjänster (Verba, Schlozman & Brady 1995).

Valdeltagande

Hösten 2010 fick en rekordstor grupp förstagångsväljare, drygt en halv miljon, för första gången rösta i valen till riksdag, kommuner och landsting. De allra flesta tog vara på sin rättighet, förstagångsväljares valdeltagande var högre än på många år, 79 procent. Det innebär en ökning med 3 procentenheter jämfört med valet 2006. Bland samtliga väljare ökade valdeltagandet på motsvarande sätt, från 82 procent vid det föregående valet till 85 procent hösten 2010 (SCB 2011).

Enligt SCB:s valdeltagandeundersökning röstade de yngsta bland förstagångsväljarna i störst omfattning. Bland dem som hade fyllt 18 år sedan Europaparlamentsvalet sommaren 2009 röstade hela 84 procent i valet till riksdagen. Stora delar av dem gick på gymnasiet och kunde därmed ta del av de olika arrangemang som skolorna hade inför valet, bland annat Skolvalet (Ungdomsstyrelsen 2010b). Även om gymnasieeleverna inte deltog i Skolvalet i lika stor omfattning som eleverna på högstadiet så visar statistiken att de allra flesta röstade i det allmänna valet (SCB 2011).

Representation

Valet 2010 innebar en kraftig ökning av både nominerade och invalda 18–25-åringar jämfört med valet 2006. En större andel unga män än unga kvinnor nominerades och blev invalda. I riksdagen ökade andelen invalda ledamöter mellan 18 och 25 år från 1,2 procent efter valet 2006 till 2,3 procent efter valet 2010. Andelen invalda ledamöter i samma ålder i landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige ökade också mellan 2006 och 2010 års val, från 1,5 procent till 2,8 procent i landstingsfullmäktige och från 3,1 procent till 4,6 procent i kommunfullmäktige. Jämfört med andelen 18–25-åringar i befolkningen – cirka 10 procent – är unga dock fortfarande underrepresenterade (Ungdomsstyrelsen 2010a).

Ålderssammansättningen i statens myndighetsstyrelser och kommittéer har följts upp årligen sedan mitten av 1990-talet. Under denna tidsperiod har sammansättningen förändrats mycket lite och andelen ledamöter som är under såväl 30 som 40 år har genomgående varit mycket låg. En knapp procent av ledamöterna i statliga styrelser var under 30 år vid årsskiftet 2007/2008 (Ungdomsstyrelsen 2010a).

De politiskt sakkunniga inom regeringskansliet har också en inflytelserik position i det politiska systemet. Uppgifter från regeringskansliet visar att detta är en grupp som i hög grad domineras av yngre personer. Den åldersmässigt dominerande gruppen består av personer mellan 30 och 39 år. Av totalt 86 politiskt sakkunniga på regeringskansliet i november 2010 var 59 personer, 67 procent, i åldern 30–39 år. Nio personer, motsvarande 10 procent, var under 30 år och 5 personer, motsvarande 6 procent, var under 26 år. Bara 3 procent av de politiskt sakkunniga var 50 år eller äldre (Ungdomsstyrelsen 2010a).

Möjlighet till inflytande

En stor del av de politiska beslut som rör ungas vardag fattas lokalt i kommunerna. Det är därför viktigt att unga har möjlighet att göra sin röst hörd lokalt. Arbetet med lokalt ungdomsinflytande pågår på olika sätt i kommunerna. Ett sätt att nå ut till och involvera unga i beslutsfattandet i kommunerna är att skapa inflytandeforum för unga.

Inflytandeforum kan spela en viktig roll, men möjligheten att påverka lokalt ska gälla alla unga och det finns risk att de kommunala inflytandeforumen främst lockar unga med starkt socialt och kulturellt kapital. Ett litet antal kommuner visar upp verksamheter som strategiskt inkluderar grupper av unga som vanligtvis inte deltar, istället görs oftast generella insatser som riktar sig till hela ungdomsgruppen. Få unga som lever i ett socialt utsatt bostadsområde sitter med i kommunala inflytandeforum (Ungdomsstyrelsen 2011).

I *Fokus 10 – En analys av ungas inflytande* framkommer att unga som har minst en förälder som är arbetslös eller sjukskriven tror mindre på sina möjligheter att föra fram åsikter till dem som bestämmer i kommunen. Även unga som har haft svårt att klara sina ekonomiska utgifter tror i lägre grad på sina möjligheter. Unga med upplevd dålig hälsa respektive dålig självkänsla har också lägre tilltro till sina möjligheter att föra fram åsikter. Dessutom har unga som är missnöjda med sin situation i skolan eller på arbetet lägre tilltro än unga som är mer nöjda med sin situation (Ungdomsstyrelsen 2010a).

Dialog med lokala beslutsfattare

Intresset bland de unga att vara med och påverka i olika frågor i sin hemkommun är relativt stort, 40 procent av de unga anger att de vill vara med. I Ungdomsstyrelsens ungdomsenkät framkommer att 17 procent av unga i åldern 16–25 år upplever att de har stora möjligheter att föra fram idéer till beslutsfattare och att andelen har ökat sedan frågan ställdes för första gången 2004. Men det är inte alla kommuner som har någon särskild arena för ungdomsinflytande. Enligt den senaste kartläggningen har knappt två tredjedelar av landets kommuner, 63 procent, någon typ av inflytandeforum för unga. De flesta av dessa kan kategoriseras som antingen ungdomsråd, ungdomsfullmäktige, tematiska arbetsgrupper eller dialogforum. Exempel på det sistnämnda är demokratidagar, dialogcafé, framtidsverksstäder och e-forum. Dessa olika inflytandeforum fyller olika funktioner, men alla har som främsta syfte att öka ungas inflytande och delaktighet samt att tillvarata deras åsikter, intressen och idéer. Till exempel vill ungdomsfullmäktige ge demokratisk skolning, tematiska arbetsgrupper ordnar aktiviteter och arrangemang för unga, ungdomsråd erbjuder möjlighet att påverka kommunala frågor och beslut medan dialogforum vill stärka dialogen mellan unga och politiker (Ungdomsstyrelsen 2010a).

Ungdomsstyrelsen lämnade i samband med utredningen *Fokus 10* (Ungdomsstyrelsen 2010a) förslaget att skolorna ska erbjudas metodstöd i hur man praktiskt kan arbeta med kommunens IKT-baserade⁶⁶ medborgardialog som en del av undervisningen i samhällskunskap eller andra lämpliga ämnen. Den nya IKT-baserade medborgardialogen är en unik möjlighet och samtidigt en pedagogisk utmaning i arbetet med ungas inflytande. De nya formerna av medborgardialog kan kompensera för ungas underrepresentation och svagare ställning på mer traditionella arenor. I takt med att allt fler kommuner utvecklar sina IKT-baserade former för dialog ökar möjligheterna att bjuda in unga till det demokratiska samtalet.

I Ung idag 2011 konstaterades att andelen unga som uppgav att de chattat/debatterat politik på nätet inte ökat mellan 2004 och 2009 (Ungdomsstyrelsen 2011). Ungdomsstyrelsens ungdomsenkät 2012 visar dock att andelen som chattat/debatterat politik på nätet ökat markant sedan dess – 17 procent svarade 2012 att de har gjort det jämfört med 10 procent 2004 – samtidigt som hälften av de unga har stöttat en åsikt på internet. Statistik från Eurostat visar också att nätet är en viktig arena för politisk kommunikation för unga. Enligt Eurostat använde 50 procent av svenska ungdomar under 25 år internet för att kommunicera med offentliga institutioner någon gång under 2010.

Inflytande i skola och arbetsliv

I skollagen (SFS 2010:800) anges att elever ska ha inflytande över hur deras utbildning utformas. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Rätten till inflytande på arbetsplatsen är reglerad genom medbestämmandelagen, MBL, och de kollektivavtal och samverkansavtal som har tecknats inom de olika branscherna.

Inflytande i skola

Knappt hälften, 46 procent, av eleverna i grundskolans årskurs 7–9 samt i gymnasieskolan anser att de får vara med och bestämma om vad de får lära sig. Andelen har stigit stadigt sedan 1993. Redovisningen baseras på Skolverkets attitydundersökning för grundskola och gymnasieskola som har gjorts vart tredje år. En analys av ungas inflytande i skolan som gjordes i *Fokus 10* (Ungdomsstyrelsen 2010a) visar att det fortfarande finns brister i elevernas inflytande över det egna lärandet samt att det formella elevinflytandet finns men ser ut att ha en relativt marginell roll i skolans vardag. Ett exempel är att endast hälften av de grundskolor som inspekterades 2009 bedömdes uppfylla målen för inflytande och ansvarstagande över eget lärande. Av de gymnasieskolor som inspekterades 2009 bedömdes 68 procent uppfylla existerande mål för elevernas inflytande över den egna utbildningen (Skolinspektionen 2009).

⁶⁶ Informations- och kommunikationsteknik.

Inflytande i arbetsliv

Över hälften av de unga upplever att de har lågt inflytande över sin arbetsituation. Upplevelsen av att ha inflytande på arbetet är dock inte enbart beroende av de formella vägarna för inflytande. Arbetsplatsens organisering, möjligheten att påverka sin arbetsituation, anställningsformen, stöd från kollegor och chefer är alla viktiga faktorer som bidrar till det upplevda inflytandet. Den fackliga organisationsgraden i Sverige har sjunkit de senaste åren. Framför allt har andelen fackligt anslutna unga sjunkit, från 45 procent 2006 till 27 procent 2008/09. Det faktiska deltagandet i fackligt arbete är ännu lägre, endast 6 procent av tjejer upp till 25 år har varit på ett fackmöte det senaste året, vilket kan jämföras med 14 procent bland killar och 22 procent bland anställda i alla åldrar (Ungdomsstyrelsen 2010a).

Det finns två parallella trender för arbetsplatsinflytande som är särskilt värda att uppmärksamma. Den fackliga organiseringen minskar kraftigt bland de unga samtidigt som arbetsplatserna allt oftare tillämpar en organisationsstrategi med en platt organisation. Det är också allt vanligare med en syn att utvecklings- och kvalitetsarbete bör engagera hela arbetsplatsen. Enskilda medarbetare har fått större befogenheter att ta ansvar för sina arbetsuppgifter samtidigt som det finns andra kanaler för arbetsplatsinflytande vid sidan av fackföreningar, till exempel regelbundna arbetsplatsmöten. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att många unga arbetar inom servicesektorn och inom små tjänsteföretag där arbetsplatskulturen kan avvika från det generella mönstret. Därtill har majoriteten av unga en tidsbegränsad anställning, vilket rimligtvis bidrar till en minskad känsla av samhörighet med arbetsplatsen (Ungdomsstyrelsen 2010a).

Internationellt perspektiv

I mars 2011 offentliggjordes EU:s nya indikatorer med syftet att ge en sektorsövergripande bild av levnadsvillkoren för ungdomar i EU. De 40 indikatorerna följer de åtta temaområden som ingår i ramverket för ungdomspolitiskt samarbete i EU. Indikatorsystemet är nytt och för alla indikatorer går det inte att jämföra med siffror för Sverige. Indikatorerna kan ändå visa på tendenser kring ungas levnadsvillkor inom EU. De baseras på uppgifter från Eurostat⁶⁷ och ska årligen uppdateras och revideras. Det finns några indikatorer med fokus på delaktighet. För Sverige finns endast jämförbara data för indikatorerna rörande unga som använder internet för att kommunicera med offentliga institutioner och för att uttrycka samhällsliga och politiska åsikter.⁶⁸ Enligt Eurostats statistik använde 50 procent av svenska ungdomar under 25 år internet för att kommunicera med offentliga institutioner någon gång under 2010 (31 procent 2004), vilket kan jämföras med omkring 60 procent i Danmark, Finland och Norge och EU:s genomsnitt på 30 procent.

⁶⁷ Eurostat, Dashboard of EU Youth Indicators:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_social_policy_equality/youth_policy/dashboard_youth

Referenser

SCB (2011). *Medborgerliga aktiviteter 2008–2009*. Levnadsförhållanden rapport 120: SCB.

SFS 2010:800 *Skollagen*.

Skolinspektionen (2009). *Regelbunden tillsyn 2009*. Dnr 40-2010:3711.

Ungdomsstyrelsen (2007). *Unga med attityd*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2010a). *Fokus10 – En analys av ungas inflytande*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2010b). *Ett val i sig*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2011). *Ung idag 2011*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Verba, S., Schlozman, K. L. & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: civic voluntarism in American politics*. Cambridge, Mass.: Harvard University press.

Internet

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_social_policy_equality/youth_policy/dashboard_youth